

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-24>

УДК 657.474.57

ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЗАХИСНОГО ОДЯГУ)

PROBLEMS OF METHODOLOGICAL PROVISION OF CALCULATION OF PRODUCT COST (ON THE EXAMPLE OF PROTECTIVE CLOTHING)

Єдинак Тетяна Сергіївна

кандидат наук з державного управління, доцент,
Університет митної справи та фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2985-9594>

Карнаух Аліна Миколаївна

магістр,
Університет митної справи та фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3124-9306>

Edynak Tetyana, Karnaukh Alina
University of Customs and Finance

Стаття присвячена актуальним питанням визначення методів калькулювання собівартості продукції. Розглянуто методи калькулювання собівартості продукції та підходи до їх визначення (ринковий та виробничий). Визначено переваги та недоліки кожного з методів калькулювання собівартості продукції. Досліджуються особливості розрахунку витрат на виробничих підприємствах з урахуванням організаційно-технологічної специфіки галузі. Розраховано калькуляцію собівартості спецодягу на прикладі «Куртки утепленої з логотипом» за допомогою калькуляційних карт. На основі отриманої інформації запропоновано порядок удосконалення обліку витрат на виготовлення продукції (на прикладі спецодягу) та визначено завдання для оптимізації виробничих витрат.

Ключові слова: витрати, виробничі витрати, собівартість продукції, калькулювання собівартості, метод, собівартість спецодягу, оптимізація виробничих витрат.

Статья посвящена актуальным вопросам определения методов калькулирования себестоимости продукции. Рассмотрены методы калькулирования себестоимости продукции и подходы их определения (рыночный и производственный). Определены преимущества и недостатки каждого из методов калькулирования себестоимости продукции. Исследуются особенности расчета затрат на производственных предприятиях с учетом организационно-технологической специфики отрасли. Рассчитано калькуляцию себестоимости спецодежды на примере «Куртки утепленной с логотипом» с помощью калькуляционных карт. На основе полученной информации предложен порядок совершенствования учета затрат на изготовление продукции (на примере спецодежды) и определены задачи для оптимизации производственных затрат.

Ключевые слова: затраты, производственные затраты, себестоимость продукции, калькуляции себестоимости, метод, себестоимость спецодежды, оптимизация производственных затрат.

In modern economic conditions, the production process is the main stage of the funds cycle of any industry enterprise. During the production process, initial cost of products (works, services) is formed on the basis of material, labor and financial resources of the organization, as well as various pricing methods are used, which ultimately determine the financial result of the enterprise. The article is devoted to live issues of determining methods of calculating the production cost. Calculation in management accounting, especially in a market economy, makes it possible to determine the economic basis for price formation in a particular enterprise more accurately. The choice of cost accounting and calculation method is based upon the study of production features, specifics of the production process and the process of selling products to the final consumer. The purpose of this article is to improve and optimize the production cost of overalls based upon identifying problems in the application of traditional methods of the production cost calculating justifying management decisions. In our work we used various methods of scientific research: general

scientific (analysis, synthesis, comparison), economic and statistical methods of collecting and processing information, as well as special accounting methods (estimation, calculation, calculations). To achieve this goal, the article considers the cost calculating methods of the production and approaches to their definition (market and production). The advantages and disadvantages of each method of the production cost calculating are identified. Features of expenses calculation at the industrial enterprises considering branch organizational and technological specifics are investigated. The cost calculation of overalls is calculated upon the example of "Jacket insulated with a logo" using costing cards. On the basis of the received information the order of expenses account improvement for manufacturing (on an example of overalls) is offered and tasks for production expenses optimization are defined. The practical value of the article is that the results of the study of product costing can be used to improve management efficiency and optimize the production cost of overalls.

Keywords: costs, production costs, cost of production, costing, method, cost of overalls, optimization of production costs.

Постановка проблеми. Калькулювання виробничої собівартості одиниці продукції є одним з найважливіших обліково-аналітичних завдань. Адже від того, чи правильно і доцільно визначені та віднесені витрати на одиницю виробленої продукції залежить і подальший механізм ціноутворення, визначення рівня рентабельності продукції, формування кінцевого фінансового результату діяльності підприємства за звітний період.

Вибір методики калькулювання собівартості в сучасному обліку окремо взятого підприємства – завдання непросте, оскільки собівартість, розрахована за певним методом, в ідеалі повинна задовольняти потреби і бухгалтерського, і фінансового, і управлінського, і податкового обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам економічної сутності витрат, їх класифікації, відображення в бухгалтерському обліку, формування собівартості продукції присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, фінансистів, бухгалтерів. Серед вітчизняних авторів дає питання у своїх працях досліджували: П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, В.П. Гринь, О.В. Онищенко, О.О. Куренна, А.С. Крикуненко, Я.П. Пастернак Л.А. Свистун, Є.Б. Хаустова, О.В. Циганенко, Н.М. Шмиголь та ін. Серед зарубіжних вчених можна виділити праці І.А. Басманова, К. Друрі, Ж. Ришара, Р. Робертса, Дж. Фостера, Ч.Т. Хорнгрена, А. Яругову. Незважаючи на значну кількість досліджень, проблемам формування собівартості продукції, визначення структури виробничих витрат, застосування оптимальної методики калькулювання собівартості для конкретного виду продукції конкретного підприємства необхідно приділити більше уваги.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основними цілями роботи є узагальнення оцінки існуючих методів обліку витрат виробництва, розрахунок собівартості

продукції (на прикладі спецодягу), розробка методики факторного аналізу собівартості продукції, визначення завдань для зниження та оптимізації витрат на виготовлення захисних костюмів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результатом діяльності будь-якого виробничого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг, і отримання прибутку від цієї діяльності. Щоб правильно і своєчасно здійснювати облік результатів виробничої діяльності, підприємство повинно вибрати і закріпити у своїй обліковій політиці ряд основних принципів і методів з обліку готової продукції.

Собівартість продукції належить до числа найважливіших якісних показників, що відображають результати діяльності підприємства. Цей показник пов'язаний з об'ємом і якістю продукції, використанням робочого часу, сировини, матеріалів, обладнання, витрачанням фонду оплати праці тощо.

Як правило, собівартість служить основою визначення цін на продукцію, тому її зниження у кінцевому результаті веде до збільшення фінансового результату діяльності і підвищення рівня рентабельності бізнесу. За допомогою аналізу витрат, що входять до складу собівартості, виявляється їх ефективність і раціональність, перевіряються якісні показники роботи, встановлюються коректні ціни, а також планується рівень прибутку і рентабельності виробництва. Ефективність роботи підприємства безпосередньо залежить від наявності інформації про формування собівартості продукції, оскільки, по-перше, витрати на виробництво – це основа для визначення ціни продажу; по-друге, інформація про собівартість – база для управління виробництвом.

Виробництво текстильної продукції відноситься до матеріаломістких виробництв. Витрати на сировину і матеріали в собівартості текстильної продукції становлять від 70 до

90% залежно від виду продукції, що формує основну частку витрат у собівартості готової продукції. У зв'язку з цим, вибір методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції є ключовим фактором, що впливає на оперативність і якість управлінських рішень.

В економічній науці під собівартістю продукції розуміють виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг). У собівартість продукції, зокрема, включаються:

1) витрати засобів і предметів праці на виробництво продукції на підприємстві;

2) витрати, пов'язані зі збутом продукції: упаковкою, зберіганням, навантаженням і транспортуванням;

3) витрати, які безпосередньо не пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції на даному підприємстві, але відшкодування яких шляхом включення в собівартість продукції окремих підприємств необхідне в інтересах забезпечення простого відтворення [3].

Крім того, в собівартості продукції (робіт, послуг) відображаються втрати від браку, простоїв з внутрішньовиробничих причин, нестачі матеріальних цінностей у виробництві і на складах в межах норм природних втрат, виплата компенсуючих в результаті втрати працездатності через травми на виробництві (на підставі судових рішень) тощо.

Обчислення собівартості продукції або послуг за статтями витрат здійснюється за допомогою калькулювання. Для організації обліку витрат, який задовольнить потреби користувачів в умовах ринкової моделі господарювання, доцільно дослідити особливості методів калькулювання собівартості продукції. Калькулювання собівартості продукції на промислових підприємствах здійснюється відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати», Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції, робіт, послуг у промисловості та самостійно розроблених методик. Необхідність самостійного розроблення методик викликана тим, що нормативні документи з обліку і калькулювання собівартості продукції носять доволі загальний характер і не відображають особливостей тієї чи іншої галузі промисловості [6].

Існуючі методи базуються на виробничому та ринковому підходах. Перший підхід ґрунтується на калькулюванні та контролі витрат за кожним видом готової продукції. Для нього характерний розподіл усіх витрат на прямі і непрямі. Другий підхід спрямований на удосконалення процедури прийняття управлін-

ських рішень, можливості корегувати їх в залежності від змін на ринку та інших зовнішніх факторів. Цей підхід робить наголос на відображенні залежності витрат від змін в обсязі і структурі готової продукції, що призводить до поділу витрат на змінні та постійні. Перший підхід орієнтований на виробництво, другий – на ринок [2].

Вибір методу калькулювання собівартості продукції повинен відбуватися з урахуванням багатьох чинників, зокрема мети, яку необхідно досягнути із застосуванням певного методу.

Створення інформаційної бази про виробничі витрати підприємства можливе тільки на основі системи обліку, побудованої відповідно до організаційних та технологічних особливостей діяльності підприємства та зосередженої на потребах користувачів бухгалтерської інформації як внутрішніх, так і зовнішніх. Формування методики обліку процесу виробництва вимагає визначення певних принципів, форм і способів обліку. Розробка принципів і форм обліку створює умови для побудови моделі обліку процесу виробництва, яка повинна відтворювати структурні та організаційні взаємозв'язки, що виникають у ході технологічного процесу виготовлення продукції.

Розробка моделі обліку витрат процесу виробництва, вибір певних методів обліку витрат та способів їх розподілу за об'єктами обліку дозволяють сформулювати методику обліку процесу виробництва підприємств легкої промисловості [5].

Методи калькулювання собівартості можна розділити на дві групи:

1) традиційні – ті, які використовуються у вітчизняній обліковій практиці протягом десятиліть (позамовний, попроцесний, попередільний, нормативний);

2) запозичені – сформовані та поширені в інших країнах світу, які в Україні стали відомими лише на початку 90-х років, а сьогодні використовуються на тих підприємствах, які зорієнтовані на європейські стандарти, експорт, співпрацю із зарубіжними партнерами або на іноземних інвесторів (стандарт-кост, директ-кост, точно в зазначений термін, за видами діяльності ABC-метод, (на рівнях одиниці продукції, партії виробів, виду продукції, підприємства загалом), функціонально-вартісний аналіз, таргет-кост).

Відмінність названих методів полягає у різних підходах до виділення об'єкта калькулювання.

Розглянемо детальніше сутність традиційних методів, їх недоліки та переваги (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння традиційних методів калькулювання собівартості

Метод калькулювання	Переваги	Недоліки
Нормативний метод	Дозволяє, не чекаючи кінця місяця, отримувати дані про фактичну собівартість виробів, а також регулярно аналізувати причини відхилень і виявляти винних у них. Системне документування відхилень від норм дозволяє встановлювати причини відхилень у момент їх виникнення, тоді як за інших методів причини та винних у відхиленнях якщо й виявляють, то після складання звітної калькуляції собівартості.	Значна частина відхилень від норм, пов'язаних з використанням сировини і матеріалів на виробництво, виявляється за допомогою інвентаризації загалом по структурних підрозділах і за весь звітний період. Це призводить до великої кількості неврахованих витрат. Відхилення витрат на управління й обслуговування виявляють без врахування змін обсягів виробництва, а здебільшого зовсім не виявляють, їх фактичну величину розподіляють переважно пропорційно основній заробітній платі робітників, що значно зменшує інформаційну функцію обліку.
Позамовний метод	Використовується для виявлення найвигідніших (прибуткових) замовлень та ідентифікації робіт для визначення договірних цін.	Неможливість складання звітної калькуляції до закінчення виконання робіт за кожним конкретним замовленням. Це, у свою чергу, ускладнює оперативний контроль та аналіз рівня витрат підприємства в цілому і його окремих цехів, зумовлює необхідність застосування умовної оцінки при оприбуткуванні.
Попередільний метод	Збір інформації про витрати займає менше часу, ніж позамовний метод, а інформація, що розкривається в бухгалтерських звітах, є більш прозорою. За цехами розподіл накладних витрат є більш точним.	Неможливість згрупувати витрати за видами продукції. Значний обсяг облікових записів. Дані не дають інформації про причини відхилень фактичних витрат від нормативних.

Джерело: розроблена авторами

Нормативний метод обліку витрат на виробництво – прогресивний метод, що дозволяє ефективно використовувати дані обліку для виявлення резервів зниження собівартості й оперативного управління виробництвом, при якому собівартість калькулюється вже у процесі виробництва, а не після завершення звітної періоду. Такий метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції характеризується тим, що на підприємстві щодо кожного виду виробу на основі діючих норм та кошторисів витрат складається попередня калькуляція нормативної собівартості виробу, тобто калькуляція собівартості, обчислена за діючими на початок місяця нормами витрачання матеріальних і трудових витрат.

Позамовний метод калькулювання, на думку Бутинця Ф.Ф., передбачає облік витрат на виробництво та калькулювання собівартості, що здійснюються за замовленнями на виготовлення одного або заздалегідь вста-

новленої кількості однакових виробів або комплексу робіт. При цьому, прямі витрати на виробництво враховуються в розрізі замовлень, а непрямі включаються до собівартості шляхом розподілу до прийнятої в галузі бази [1]. Даний метод може застосовуватися в одиничному або дрібносерійному виробництві на невеликих підприємствах; при виконанні робіт за договорами підряду.

Попередільний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції характерний для тих виробництв, де технологічний процес передбачає певну кількість взаємопов'язаних виробничих стадій (переділів).

На сьогодні, методи управління витратами характеризуються різноманітністю, наявністю декількох методик використання окремого методу як у межах підприємства, так і галузі.

Зокрема, на підприємствах, де сировину й оплату праці, інші витрати порівняно легко можна віднести до виробництва конкретного

виду продукції (робіт, послуг), застосовують позаомовний метод. Вважають, що цей метод використовується в машинобудуванні, будівництві, при виконанні ремонтних робіт тощо.

При цьому варто зауважити, що не йдеться про обов'язкову наявність конкретних замовлень, котрі розуміють як наявність відповідно оформлених документів від зовнішніх замовників – фізичних осіб чи підприємств, хоч у цих випадках цей метод також можна застосовувати. Однак це не означає, що за наявності замовлень із боку обов'язково використовується саме позаомовний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Наприклад, замовлення на серійну продукцію – металопрокат різних профілів і сортаментів, текстильні вироби різних найменувань – надходять на відповідні підприємства серійного виробництва такої продукції майже щоденно.

Таким чином, позаомовний метод означає групування витрат за окремими об'єктами їхнього обліку, котрі мають відмінні якісні параметри від іншої продукції, що виробляється в цьому центрі відповідальності. В ряді випадків цей метод ідентичний простому методу обліку витрат і калькуляції собівартості продукції, що застосовують, як правило, тоді, коли об'єкт обліку витрат збігається з об'єктом калькуляції.

За сучасних умов, під час пандемії Covid-19, велику частину готової продукції підприємств легкої промисловості складає спеціальний та захисний одяг. Весь одяг, призначений для ведення тієї чи іншої професійної діяльності, можна розділити на 4 групи:

- робітничий спецодяг;
- спеціальне екіпірування;
- технологічний спецодяг;
- фірмовий одяг і уніформа.

Щомісяця чимало виробничих підприємств виготовляє кілька тисяч типових одиниць виробів. Однак пропонований в даний час на споживчому ринку спецодяг далеко не завжди відповідає відповідному рівню вимог.

Перед виготовленням спецодягу потрібно ретельно вивчити умови робочого процесу, враховуючи всі фактори. Після цього створюється необхідна одиниця, яка відповідає цим вимогам, але в той же час не обмежує руху працівника. Розробка одягу повинна відбуватися з урахуванням знання функцій захисту, які він повинен виконувати. Тому для різних видів професій застосовується відповідний вид матеріалу. Це можуть бути напівсинтетика, синтетика, натуральні тканини. Залежно

від тієї функції, яку виконує спецодяг, його так і називають (наприклад, гідрозахисний плащ, пилозахисний або теплозахисний костюм).

Асортимент, як правило, відрізняється різноманітністю, але розмір мінімальної партії в більшості випадків значно перевищує потреби власників невеликих фірм, які бажають використовувати у своїй діяльності такий фактор, як уніформа працівників і впізнаваний візуальний бренд, який створює «обличчя» компанії. Істотні передумови формують можливість для невеликих виробничих підприємств зайняти своє місце на ринку виробництва спецодягу, спеціалізуючись на пошитті невеликих партій спецодягу, або на нанесенні логотипу на придбаний спецодяг.

Ми вважаємо, що на підприємствах, які займаються виробництвом спецодягу, для покращення ефективності діяльності необхідно вести систему калькулювання собівартості і використовувати її на постійній основі. У систему повинні входити планові калькуляції на вироби, що випускаються, за всім асортиментом продукції.

Враховуючи всі вище наведені фактори, нами було досліджено, що розраховувати вартість виробу для виробництва спецодягу доцільно буде позаомовним методом із застосуванням спеціальних калькуляційних форм, які дозволять з достатнім ступенем точності і достовірності розподіляти фактичні прямі і непрямі витрати, і визначити собівартість одиниці продукції.

У систему повинні входити планові калькуляції на вироби, що випускаються по всьому асортименту продукції підприємства. Для виконання цього завдання ми пропонуємо вести облік витрат позаомовним методом із застосуванням спеціальних калькуляційних форм, які дозволять з достатнім ступенем точності і достовірності розподіляти фактичні прямі і непрямі витрати, і визначити собівартість одиниці продукції.

Форми калькуляційних карт організація розробляє самостійно і потім затверджує їх у своїй обліковій політиці. У калькуляційній карті повинні міститися: найменування та опис продукції, виробничих послуг (робіт), перелік сировини, матеріалів, інших витрат, необхідних для виконання замовлення.

Для достовірності розрахунків необхідно розробляти такі калькуляційні карти, які враховують як матеріально-виробничі витрати на виробництво, що включають в себе витрати і вартість тканин, додаткових матеріалів та фурнітури, так і загально-виробничі

витрати, витрати на електроенергію, комерційні витрати на продаж продукції і витрати на утримання і обслуговування виробничого устаткування.

Розглянемо приклад калькуляції повної собівартості виробу «Куртка утеплена з логотипом» за етапами:

1. Розрахунок вартості матеріалів, необхідних для виготовлення виробу «Куртка утеплена з логотипом». Транспортно-заготівельним витратам віднесемо 3-5% від вартості основних матеріалів (їх розмір залежить від умов транспортування) (табл. 2).

2. Розрахунок фонду основної заробітної плати зайнятих у виробництві працівників. При використанні відрядної форми оплати праці залежно від виробітку оплата нараховується за кожний виріб в певній сумі, виходячи з фактора витраченого часу, необхідного для виготовлення виробу.

Мінімальна заробітна плата (МінЗП) в 2020 році становила 5000,00 грн, середній фонд робочого часу (Фрч) – 166 годин на місяць, відповідно, середня заробітна плата (СрЗП) на годину дорівнює:

$$\text{СрЗП} = \text{МінЗП} / \text{Фрч} = 5000/166 = 30,09 \text{ грн.}$$

Основна заробітна плата за 3,7 години (табл. 3) робочого часу становить:

$$\text{ЗП} = 30,09 * 3,7 = 111,34 \text{ грн.}$$

3. Додаткова заробітна плата (ЗПд) робітників, зайнятих виробництвом становить 10-15% від основної заробітної плати. У нашому прикладі візьмемо 10%:

$$\text{ЗПд} = 111,34 * 10\% = 11,13 \text{ грн.}$$

4. Відрахування на соціальні потреби (ЄСВ) складають 22%:

$$\text{ЄСВ} = (111,34 + 11,13) * 22\% = 26,94 \text{ грн.}$$

5. Розрахунок витрат на електроенергію, необхідну для роботи швейного обладнання в цехах і на інші потреби основного виробництва (табл. 3).

6. Витрати на утримання і експлуатацію устаткування. У цій калькуляційній статті враховуються різні витрати: на поточний ремонт обладнання; на амортизацію обладнання; на експлуатацію обладнання (вартість мастильних та інших допоміжних матеріалів, необхідних для догляду за обладнанням і його станом в робочому стані); на знос малоцінних і швидкозношуваних предметів.

В даному прикладі, витрати на амортизацію обладнання ми в розрахунок не будемо вклю-

Таблиця 2

Витрати сировини і матеріалів для виготовлення виробу «Куртка утеплена з логотипом»

Назва матеріалів	Одиниця виміру	Норма витрат на од. продукції	Ціна за одиницю, грн.	Сума витрат, грн
Тканина основна	м	1,2	105,00	126,00
Синтепон	м	1	78,00	78,00
Тканина підкладкова	м	1	65,00	65,00
Нитки	м	0,1	30,00	3,00
Фурнітура, у т.ч.:				
- замок	шт.	1	66,00	66,00
- логотип	шт.	1	20,00	20,00
Всього				385,00
Транспортно-заготівельні витрати		4%		15,4
Всього вартість матеріалів				400,4

Таблиця 3

Витрати енергоносіїв на технологічні потреби

Назва обладнання	Потужність двигуна	Ціна 1 кВт	Час використання обладнання	Сума витрат, грн.
Прямострочна промислова швейна машина для середніх і важких матеріалів	0,7	1,68	2,6	4,368
Промисловий оверлок	0,5	1,68	0,6	1,008
Праска з парогенератором	2,24	1,68	0,3	0,504
Всього			3,5	5,88

чати, так як візьмемо швейне обладнання (швейні та вишивальні машини), які вже повністю амортизовані, але використовуються у виробництві.

Візьмемо витрати на утримання та експлуатацію устаткування (Вуе) в розмірі 20% від основної заробітної плати виробничих робітників:

$$\text{Вуе} = 3\text{П} * 0,2 = 111,34 * 0,2 = 22,26 \text{ грн.}$$

7. Цехова собівартість (ЦС) становить:

$$\text{ЦС} = 385 + 15,4 + 5,88 + 111,34 + 11,13 + 26,94 + 22,26 = 577,95 \text{ грн.}$$

8 Загальновиробничі витрати (Взв) становлять 20% від основної заробітної плати виробничих робітників:

$$\text{Взв} = 111,34 * 0,2 = 22,26 \text{ грн.}$$

9. Виробнича собівартість виробу (СВв) становить:

$$\text{СВв} = \text{ЦС} + \text{Взв} = 577,95 + 22,26 = 600,21 \text{ грн.}$$

10. Комерційні (позавиробничі) витрати (Кв) приймемо за 3% від виробничої собівартості продукції. У разі якщо продукція відправляється за межі міста, транспортні витрати також несе покупець.

В поодиноких випадках доставку можуть робити менеджери компанії на особистому автотранспорті, тому тоді можна віднести на транспортно-заготівельні витрати 3% від вартості основних матеріалів:

$$\text{Кв} = 600,21 * 0,03 = 18,006 \text{ грн.}$$

11. Повна собівартість виробництва куртки становить:

$$\text{Псв} = \text{СВв} + \text{Кв} = 600,21 + 18,006 = 618,22 \text{ грн.}$$

Таким чином, для результативного використання методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції підприємства повинні детально проаналізувати процеси виготовлення продукції і визначити об'єкти обліку витрат. Трудомісткість методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції компенсується отриманням детальної інформації, яка допомагає у вирішенні нагальних питань.

Висновки. Собівартість продукції є найважливішим загальним показником діяльності підприємства, що відбивається на рівні всієї економічної діяльності: організація і виробництво технологій, продуктивність праці, ефективність використання ресурсів та інших засобів виробництва, впровадження режиму економії.

Усі методи обліку витрат покликані надавати менеджерам інформацію, яка допоможе їм контролювати витрати та оптимізувати їх розмір. Іноземні методи обліку витрат, що розглядаються, є дуже досконаліми, і доцільно застосовувати їх в Україні. Проте, в залежності від виду діяльності підприємства, також доцільним буде застосовувати й традиційні методи.

Зниження собівартості продукції – важливе завдання в діяльності підприємств, одна з умов підвищення конкурентоспроможності продукції, засіб збільшення виробництва при незмінній вартості матеріальних і трудових ресурсів.

У процесі аналізу витрат на виробництво і собівартості продукції, для оптимізації даних показників, вважаємо за доцільне виділити наступні напрями:

- вивчати величину сукупних витрат за звітний період і темпи її зміни в порівнянні з плановими даними в динаміці і з темпами зміни обсягу продажів продукції;

- оцінювати структуру витрат, питому вагу кожної статті в їх сукупній величині і темпи зміни величини витрат за статтями в порівнянні з плановими даними та в динаміці;

- порівнювати фактичну виробничу і повну собівартість за основними видами продукції та за їх сукупністю з плановими показниками і в динаміці, розраховувати основні фактори впливу на відхилення зазначених показників;

- досліджувати постійні і змінні витрати, розраховуючи точки беззбитковості за основними видами продукції і в цілому по підприємству.

Таблиця 4

Калькуляція повної собівартості виробу «Куртка утеплена з логотипом»

Стаття витрат	Сума, грн.
Сировина і матеріали	400,4
Витрати електроенергії	5,88
Заробітна плата працівників, зайнятих виробництвом	111,34
Додаткова заробітна плата працівників, зайнятих виробництвом	11,13
Відрахування на соціальні заходи	26,94
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	22,26
Цехова собівартість, всього:	577,95
Загальновиробничі витрати	22,26
Виробнича собівартість, всього:	600,21
Невиробничі витрати	18,006
Повна собівартість, всього:	618,22

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць. Серія : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2012. № 1(22). С. 11–18.
2. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для вчз. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ, 2016. 424 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 20.02.2021).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 19.02.2021).
5. Пастернак Я.П. Вибір методів обліку витрат основної діяльності для потреб управління. *Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2015. Вип. 5. С. 1019–1024.
6. Шуляк О.М., Брадуліна Д.С. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції на підприємствах машинобудівної. *Вісник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка*. 2013. Вип. 2(39). С. 104–109.

REFERENCES:

1. Butinec F.F. (2012) Vitraty virobnytva ta yih klasyfikaciya dlya potreb upravlinnya. *Problemi teoriyi ta metodologiyi buhgalterskogo obliku, kontrolyu i analizu – Buhgalterskij oblik, kontrol i analiz*, no. 1(22), pp. 11–18. (in Ukrainian)
2. Gudz N.V., Denchuk P.N., Romaniv R.V. (2016). Buhgalterskij oblik: navch. posib. Kyiv, 424 p. (in Ukrainian)
3. Nacionalne polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 16 «Vitraty», zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrayini vid 31.12.1999 r. № 318. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
4. Nacionalne polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 9 «Zapasi», zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrayini vid 20.10.1999 r. № 246. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
5. Pasternak Ya.P. (2015). Vibir metodiv obliku vitrat osnovnoyi diyalnosti dlya potreb upravlinnya. *Visnik Miko-layivskogo nacionalnogo universitetu imeni V.O. Suhomlinskog*, vol. 5, pp. 1019–1024. (in Ukrainian)
6. Shulyak O.M., Bradulina D.S. (2013). Metodi obliku vitrat i kalkulyuvannya sobivartosti produkciyi na pid-priyemstvah mashinobudivnoyi. *Visnik Poltavskogo nacionalnogo tehničnogo universitetu im. Yu. Kondratyuka*, vol. 2(39), pp. 104–109. (in Ukrainian)